

ВОДИЧ ЗА ЗАГОВАРАЊЕ ЕКОНОМСКИХ ПОЛИТИКА

од стране одабраних радних група Националног конвента о Европској унији (НКЕУ) у процесу приступања Србије Европској унији

Наслов:

Водич за заговарање економских политика од стране одабраних радних група Националног конвента о Европској унији (НКЕУ) у процесу приступања Србије Европској унији

Издавач:

Центар за европске политике – ЦЕП

Аутори:

Никола Цуцкић, ЦСП – ЕWB
Мина Костић, ЦЕП

Уредници:

Ранка Миљеновић, ЦЕП

ISBN

978-86-89217-22-3

Припрема и прелом:

Prototype doo

Штампа:

Finegraf doo

Тираж:

100

Овај документ израђен је у оквиру двогодишњег пројекта „Припреми се за учешће”, уз финансијску помоћ Европске уније. За садржину овог документа искључиво су одговорни Центар за европске политике (ЦЕП), Национална алијанса за локални економски развој (НАЛЕД) и Центар савремене политике (ЦСП) кроз портал European Western Balkans (EWB) и та садржина нипошто не изражава званичне ставове Европске уније.

САДРЖАЈ

УВОД.....	4
КРУГ ФОРМУЛИСАЊА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ	6
АКТУЕЛНИ МОМЕНАТ У ПРОЦЕСУ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	8
ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ ПРЕГОВАРАЧКОГ ПРОЦЕСА.....	9
УЛОГА НКЕУ У ПРОЦЕСУ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА	10
ПРОГРАМ ЕКОНОМСКИХ РЕФОРМИ (ЕРП).....	11
ПРАКТИЧНИ ПРИСТУП У ЗАГОВАРАЊУ ЕКОНОМСКИХ ТЕМА У ОБЛАСТИ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА.....	12
Предмет заговарања	12
Циљеви јавног заговарања	13
Задачи јавног заговарања.....	14
Коалиције за заговарање	14
Мапирање кључних актера и њихове моћи.....	15
Анализа статуса и утицаја актера у економском аспекту преговарачког процеса	15
Циљна публика.....	17
Комуникација и креирање поруке	18
Ресурси за заговарања.....	23
ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА.....	24

УВОД

У савременим демократским друштвима која теже ка остваривању системске равноправности и унапређењу услова живота, грађани имају све већу улогу у доношењу одлука у својој заједници. Идеал демократских друштава јесу активни грађани, који учествују у доношењу одлука кроз процес **јавног заговарања**, чиме постају активни актери промена.

Јавно заговарање је организовани политички процес који се састоји од циљаних акција усмерених ка доносиоцима одлука, како би се остварила промена у друштву.

Овај процес помаже грађанима да освесте свој капацитет и утицај и користе их на ефикасан начин како би учествовали у процесу доношења одлука. Јавно заговарање представља сет циљаних акција које се спроводе у циљу постизања колективног добра, насупрот индивидуалном, односно приватном добру. Процесом јавног заговарања грађани јачају демократске капацитете, што им омогућава да остварују своје право вршења промена у друштву, тиме што кроз процес јавног заговарања директно утичу на доносиоце одлука.¹

Ради подстицања процеса европских интеграција, потенцијалне земље чланице морају да стратешки осмисле своје активности и да појачају интензитет активног учешћа у заговарању како би олакшале процес приступања Европској унији (ЕУ) и убрзале потребне реформе у својим земљама.²

Конкретно, за остваривање напретка једне заједнице, као и за одржавање стабилности демократских институција, учешће организација цивилног друштва је од велике важности. Када су у питању актуелни преговори у процесу приступања ЕУ, улога организација цивилних друштава (ОЦД) јесте да потпомогну разумевање и анализирање проблема, како би их, потом, комуницирали са грађанима ради олакшавања дијалога између различитих сектора. Из перспективе званичника ЕУ, ОЦД представља битан и независан извор информација и препорука, стога заговарање и учешће оваквих организација у процесу приступања може допринети продубљивању разумевања грађана о реформама које једна земља мора да спроведе како би испунила све услове за чланство у ЕУ.³

Укључењем ОЦД у процесе преговора, пружа се прилика грађанима да побољшају своје капацитете и разумевање целог процеса приступања ЕУ и да самим тим остваре капацитете за заговарање интереса за опште друштвено добро.

1 Дерета, М. и Булејн, Н. (2009), „Како да успешно јавно заговарате?“, Удружење грађана за демократију и грађанско образовање „Грађанске иницијативе“, Београд.

2 Минић, Ј., Рудан, А., Ђемаловић, Б., Ђукановић, Д., Семанић, Х., Минић, Ј., Сзпала, М., Ллубани, М., Вит, М., Брновић, М., Радловић, М., и Стражау, Т. (2016), „Стратегија јавног заговарања приступања Западног Балкана Европској унији“, Европски покрет у Србији, Београд.

3 Jano, D. (2015) "Albanian CSO involvement at EU accession negotiations", Albanian Institute for Public Affairs, Tirana.

Сврха овог Водича је да представи ОЦД, пре свега онима које су окупљене у радним групама Националног конвента о Европској унији (НКЕУ), основне елементе заговарања јавних политика које проистичу из економског аспекта преговарачког процеса. Циљ водича је и да подигне свест о организованом јавном заговарању, као неопходном елементу за подизање квалитета јавних политика, што ће се позитивно одразити и на степен демократизације Србије и убрзање процеса европских интеграција. Такође, сврха водича је да помогне ОЦД да, при изради пројектних предлога и планирању пројектних активности, укључе и заговарачку компоненту, како би њихова истраживања и друге активности нашле пут до доносилаца одлука и оствариле позитиван утицај на друштво.

У уводној глави овог документа представљене су теоријске основе концепта јавног заговарања и круга формулисања јавне политике. Затим је укратко представљен и актуелни моменат у процесу европских интеграција Србије, положај и улога НКЕУ у овом процесу, са посебним освртом на економски аспект преговарачког процеса и Програм економских реформи (ЕРП).

У наставку је размотрен практични приступ у заговарању економских тема у процесу европских интеграција (предмет, циљеви, задаци јавног заговарања, формирање коалиција, мапирање кључних актера, идентификовање циљне публике, комуникација, креирање поруке, канали и тактике комуникације), а посебна пажња посвећена је и праћењу и евалуацији заговарачких активности.

КРУГ ФОРМУЛИСАЊА ЈАВНЕ ПОЛИТИКЕ

Основни циљ јавног заговарања је вршење утицаја на доносиоце одлука како би се утицало на промену јавних политика, тако што ће се доносиоцима одлука предложити покретање нове или промена постојеће јавне политике. Кроз успешни процес јавног заговарања доносиоци одлука преузимају наше идеје, податке и предлоге и претварају их у јавну политику.⁴

Јавне политике су све оно што влада одлучи да уради или не уради и оне имају за циљ да реше неки проблем или одговоре на потребе неке групе или целог друштва. Битан сегмент јавних политика је акција коју предузимају доносиоци одлука како би се тај циљ остварио.⁵

Имајући у виду да је процес формулисања јавних политика сложен и да се састоји из доста актера и корака, може се поделити у фазе, односно у такозвани „циклус јавних политика”.

Циклус креирања јавних политика

Аутори различито формулишу фазе циклуса, али може се рећи да постоји шест основних фаза у креирању сваке јавне политике, и то⁶:

- 1) **Идентификовање проблема/потреба** – у овој фази се приступа истраживању постојећих политика и како су оне усмерене када је у питању овај проблем или потреба;
- 2) **Одлука о формулисању јавне политике** – уколико је у првој фази утврђено да тренутна јавна политика из одређене области не може да реши постојећи проблем или испуни идентификовану потребу, доноси се одлука о формулисању нове јавне политике;
- 3) **Формулисање јавне политике** – у овој фази се постављају циљеви јавне политике, дефинишу се актери који ће бити главни у том процесу, дефинише се колики ће бити трошкови, као и шта је све неопходно предузети да би се проблем решио/потреба испунила;
- 4) **Усвајање јавне политике** – ово је фаза у којој доносиоци одлука предузимају акцију и дају одобрење за спровођење формулисане јавне политике;
- 5) **Спровођење јавне политике** – у овој фази актери који су дефинисани у фази формулисања спроводе активности којима се остварују дефинисани циљеви;

4 Миошић, Н., Берковић, М., Хорват, Н., *Анализа и заговарање јавних политика*, доступно на https://www.gong.hr/media/uploads/libera_digital_edited.pdf стр.40, приступљено: 5.8.2020.

5 Young, E. and Quinn, L. (2002), *Writing Effective Public Policy Papers*, Local Government and Public Service Reform Initiative, Open Society Institute, Budapest.

6 Ћеранић, П. (2011), „Приручник јавне политике”, Висока струковна школа за предузетништво, Београд.

6) **Евалуација јавне политике** – у овој фази се оцењује утицај јавне политике на циљну групу чији проблем је јавна политика тежила да реши.

Слика 1. Циклус креирања јавне политике

АКТУЕЛНИ МОМЕНАТ У ПРОЦЕСУ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Република Србија је потписала Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП) 2008. године. Захтев за чланство је поднела 2009. године, а земља кандидат је постала 2012. године. Прва поглавља су отворена 2014. и у периоду од шест година, Србија је отворила 18 поглавља, од постојећих 35, а затворила 2 поглавља. Постојећи темпо приступања је изразито спор⁷, готово искључиво захваљујући спором реформском процесу, који је примећен и у Извештајима Европске комисије (ЕК). Иако се чини да политика проширења ЕУ није високо на листи тренутних приоритета Европске комисије и држава чланица, због преокупираности ЕУ интерним изазовима, укључујући и превазилажење последица пандемије коронавируса (COVID–19), воља за проширењем на Западни Балкан и даље постоји.

Да је Западни Балкан и даље значајан Европској унији показано је усвајањем нове методологије проширења на састанку Савета Европске уније, 25. марта 2020. године, на основу предлога Европске комисије након интензивне дебате у ЕУ.

Нова методологија ће се сигурно односити на Северну Македонију и Албанију, док се Црној Гори и Србији оставља могућност њеног прихватања. Нова методологија проширења треба да стави већи фокус на фундаменталне реформе и политичку природу процеса проширења, као и да учини процес динамичнијим. Такође, предвиђа и већу јасноћу о томе шта ЕУ очекује и које су позитивне и негативне последице понашања државе чланице кроз унапређени систем награђивања и кажњавања.⁸

Такође, Декларација Самита у Загребу из маја 2020. године, поред солидарности у контексту кризе узроковане пандемијом са земљама Западног Балкана, потврдила је и неоспорну подршку европској перспективи региона.⁹

Од почетка преговора, цивилно друштво у Србији је настојало да се што активније укључи у овај процес кроз дијалог са доносиоцима одлука. Међутим, пажња цивилног друштва, медија, пословне заједнице и грађана много је више била посвећена поглављима који се односе на владавину права и основна права (Поглавље 23) и области правде, слободе и безбедности (Поглавље 24), која су кључна за демократизацију друштва и неопходни предуслов економског развоја. Међутим, чини се да је разговор о економским критеријума, који такође спадају у основе (fundamentals), као и „економским” поглављима, остао мање познат јавности и без значајнијег простора и пажње у јавним дебатама.

7 Извештај Европске комисије за Србију, 2019, доступно на <https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/20190529-serbia-report.pdf>, приступљено: 24.7.2019.

8 Унапређење процеса приступања – кредибилна ЕУ перспектива за Западни Балкан, доступно на: https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/enlargement-methodology_en.pdf, приступљено: 24.7.2020.

9 Загребачка декларација, 6.5.2020. године, доступно на: <https://www.consilium.europa.eu/media/43789/zagreb-declaration-bs-06052020.pdf>, приступљено: 24.7.2020.

ЕКОНОМСКИ АСПЕКТИ ПРЕГОВАРАЧКОГ ПРОЦЕСА

Економски аспекти у процесу приступања ЕУ имају изузетан значај. Европска унија користи термин *fundamentals first*, инсистирајући да земље које желе да постану чланице ЕУ најпре треба да раде на успостављању демократије и функционалне економије на одрживим основама: изградња функционалне тржишне привреде и јачање капацитета за ношење са конкурентским притисцима и тржишним силама у оквиру ЕУ, кроз економске политике које доприносе макроекономској стабилности, изградња здравог и подстицајног пословног окружења, функционалног финансијског тржишта и тржишта рада, квалитетног образовања, развијене инфраструктуре, иновација и пословне интеграције са ЕУ и светом.

Тако Европска комисија у својим годишњим извештајима оцењује напредак и спремност земље за приступање ЕУ према политичким и економским критеријумима.

Напредак и спремност се оцењује и кроз преговарачка поглавља, од којих се највећи део бави економским аспектима. Ова питања имају двоструки значај: најпре, у оквиру процеса усклађивања са политикама ЕУ она чине највећи део реформског процеса – од укупно 35 поглавља, економски аспекти су присутни у најмање 26 њих¹⁰.

Према новој методологији проширења, о чијем прихватању Србија тек треба да се изјасни, предвиђено је груписање преговарачких поглавља у шест кластера, од којих се два у потпуности тичу економског аспекта преговарачког процеса (кластер „Унутрашње тржиште” и „Конкуренција и инклузивни раст”), док сви остали кластери садрже економске елементе.¹¹ Напредак у економским аспектима преговарачког процеса у већој мери зависи од воље саме земље кандидата да реформе спроведе (за разлику од политичких поглавља која су више подложна политичкој „оцени” држава чланица), а економске теме дотичу непосредне интересе грађанки и грађана Србије и привлаче највише пажње. Постоји очита несразмера између значаја ових поглавља и праћења, анализирања и информисања јавности о политикама које проистичу из истих од стране организација цивилног друштва, локалних и националних медија. Разлог се може наћи у технократском речнику којим су ова поглавља представљена у дискурсима званичника и администрације која води преговоре и недовољним капацитетима организација цивилног друштва и медија да ове јавне политике комуницирају на начин прилагођен грађанима.

¹⁰ Не постоји јединствен договор у вези са тим која поглавља припадају политичким, која економским, а која другим групама, будући да се ове теме често преклапају. Овом методологијом се рачунају та поглавља која су јасно највећим делом економске или финансијске материје, па тако у рачуницу нису ушла ни поглавља 22 (Регионална политика и координација струковних инструмената) или 32 (Финансијски надзор). Очигледна је, дакле, апсолутна доминација економских тема – чак и у оваквој рачуници, 74% укупне материје поглавља је из тих области.

¹¹ Предлог за реформисану методологију проширења, доступно на: <https://europeanwesternbalkans.com/2020/03/03/proposal-for-a-reformed-enlargement-methodology/>, приступљено: 24.7.2020.

УЛОГА НКЕУ У ПРОЦЕСУ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА

Национални конвент о Европској унији (НКЕУ) је асоцијација организација цивилног друштва у оквиру које се води тематски структурирана дебата представника државне администрације, политичких партија, организација цивилног друштва, стручњака, привреде, синдиката и професионалних организација о приступању Србије Европској унији. НКЕУ је подељен у радне групе које тематски прате структуру преговарачких радних група за преговоре са ЕУ, односно, преговарачка поглавља. Поред радних група које обухватају појединачна поглавља, формиране су и међусекторске радне групе које прате теме из процеса европских интеграција које су заједничке за више поглавља и не могу се сврстати ни у једно посебно поглавље, међу којима је и Међусекторска радна група за ЕРП.

Радне групе обично чини између 25 и 30 стручњака¹², представника удружења грађана, организација цивилног друштва, привреде, синдиката, института, професионалних организација, локалних самоуправа, медија и других група релевантних за одређене теме. Радна група дефинише посебне теме сваког заседања, предлаже експерте, гостујуће предаваче и саговорнике у договору са члановима и одговарајућом преговарачком групом, Министарством за европске интеграције, Преговарачким тимом и другим релевантним институцијама и уз њихово активно учешће.

Улогу НКЕУ у процесу европских интеграција је формално признао Одбор за европске интеграције 2014. године одлуком да обавезно разматра предлоге, прилоге и препоруке НКЕУ пре разматрања предлога преговарачке позиције.¹³

Значај укључивања цивилног друштва у процес преговора о чланству у ЕУ, а посредством НКЕУ као највеће платформе за дијалог цивилног друштва и доносилаца одлука, препознала је и Влада Републике Србије. Закључком којим се усмерава и усклађује рад органа државне управе у поступку израде преговарачких позиција у процесу преговора о приступању Републике Србије Европској унији, који је Влада усвојила у мају 2016. године, прецизирано је да преговарачке групе, у току припреме преговарачких позиција, консултују заинтересовану јавност путем НКЕУ и Привредне коморе.¹⁴ У саставу НКЕУ, формирана је и Међусекторска радна група за ЕРП, која је основана 2019. године, након препознате потребе да се, усред важности Програма економских реформи за процес преговора, његово доношење и праћење спровођења адекватније испрати.

¹² Иако има радних група чије чланство бележи преко 50 представника цивилног друштва.

¹³ Одлука Одбора за европске интеграције НСПС, 4.6.2014., <http://www.parlament.gov.rs/upload/archive/files/04.06.2014.%20Odluka.pdf>, приступљено: 24.7.2020.

¹⁴ Закључак Владе Републике Србије којим се усмерава и усклађује рад органа државне управе у поступку израде преговарачких позиција у процесу преговора о приступању Републике Србије Европској унији, мај 2016. године, http://www.mei.gov.rs/upload/documents/nacionalna_dokumenta/pegovori_sa_eu/zakljucak_rad_organ_a_za_pegovracake_pozicije_februar_17.pdf, последњи пут приступљено: 7.8.2019.

ПРОГРАМ ЕКОНОМСКИХ РЕФОРМИ (ЕРП)

Документ Програм економских реформи (ЕРП) је најважнији стратешки документ у економском дијалогу са Европском комисијом и државама чланицама Европске уније. ЕРП се може сматрати „млађим сродником праксе тзв. Европског семестра, који пак представља стратешки и оперативни оквир за планирање и координацију националних економских политика унутар ЕУ.”¹⁵

Програм економских реформи Влада Републике Србије израђује на годишњем нивоу (крајем сваке године), са планом развоја у следеће две године, како би обезбедила одржив и инклузиван економски раст, у складу са стратешким циљем смањења разлике у нивоу економског развоја између домаће привреде и ЕУ. ЕРП је резултат интензивне међуресорне сарадње и у његово писање је укључено више министарстава и владиних тела, представника цивилног друштва, стручне јавности и пословне заједнице, посланика Народне скупштине и чланова Сталне конференције градова и општина, који имају прилику да, на различите начине, утичу на израду документа и дају предлоге за његово унапређење. ЕРП се разматра и у Бриселу, у оквиру економског дијалога са државама чланицама ЕУ на састанку Савета за економска и финансијска питања (ЕКОФИН Савет), на коме се усвајају нове препоруке учесницима у процесу приступања.

ЕРП садржи макроекономски оквир за средњорочни период, као и фискални оквир који укључује пратеће мере фискалне политике и детаљан приказ структурних реформи које треба да допринесу повећању конкурентности националне економије, привредном расту и развоју, креирању нових радних места и услова за бољи живот грађана Србије.

Иако се бави истим областима као и преговарачка поглавља, ЕРП садржински не прати поглавља, већ је рађен по темама и структурним реформама.

¹⁵ Маловић, М. (2017), Хоризонтални преглед Програма економских реформи (ЕРП), ЦЕП, стр 1. <https://cep.org.rs/wp-content/uploads/2018/06/Horizontalni-pregled-ERP.pdf>, последњи пут приступљено: 29.6.2019.

ПРАКТИЧНИ ПРИСТУП У ЗАГОВАРАЊУ ЕКОНОМСКИХ ТЕМА У ОБЛАСТИ ЕВРОПСКИХ ИНТЕГРАЦИЈА

Јавно заговарање треба да одликује континуитет, друштвена транспарентност и системски приступ и не сме бити у форми ad hoc активности. Како би јавно заговарање било успешно, неопходно је пратити јасно дефинисане кораке који омогућују систематско разумевање процеса јавног заговарања и помажу ОЦД да јасно дефинишу циљ, унапреде своје организационе способности, користе средства на ефикасан начин и тиме обезбеде подршку крајњем циљу.¹⁶

Предмет заговарања

Како би кампања заговарања била успешна у остваривању својих циљева, потребно је **јасно** дефинисати проблем заговарања као његов предмет. Предмет заговарања би требало да буде решавање проблема који је друштвено-политички **релевантан** и који је **могуће** остварити узимајући у обзир ресурсе и положај заговарача. Квалитетна кампања заговарања могућа је једино уз утврђивање **релевантних** чињеница, података и информација, које указују на предмет акције.

У конкретном случају, процес европских интеграција Србије до сада је показао проблеме који се тичу недовољног учешћа организација цивилног друштва и недостатка дијалога о економском аспекту преговарачког процеса, и то:

- Мањак учествовања, заинтересованости и знања организација цивилног друштва и друге заинтересоване јавности у домену креирања политика из области економских поглавља (1, 3, 6, 8, 16, 17, 20, 28 и 29), као и креирању и праћењу имплементације реформи из Програма економских реформи (ЕРП);
- Недостатак структурираног дијалога између доносилаца одлука на националном нивоу и цивилног друштва окупљеног у Националном конвенту о Европској унији и друге заинтересоване јавности о економским темама из преговарачког процеса и ЕРП-у;
- Недостатак извештавања јавности о спровођењу реформи које проистичу из Програма економских реформи (ЕРП) и осталим економским питањима која су обухваћена одговарајућим поглављима;
- Недовољно довођења у везу економских реформи са процесом европских интеграција.

Проблем обухваћен овом стратегијом је јасно тематски одређен с обзиром да је усмерен на систематски одређена преговарачка поглавља из процеса приступања Србије Европској унији и ЕРП-у, као и тренутну улогу коју цивилно друштво и заинтересована јавност у њему заузимају.

¹⁶ Дерета, М. и Булејн, Н. (2009), „Како да успешно јавно заговарате?“, Удружење грађана за демократију и грађанско образовање „Грађанске иницијативе“, Београд.

Проблем је такође друштвено релевантан, с обзиром да изабрана поглавља чине готово 1/3 укупне садржине преговарачког процеса, као и то да је ЕРП најважнији реформски документ у дијалогу Србије са ЕУ, уз чињеницу да су економске теме област коју грађани првенствено повезују са процесом европских интеграција.

Такође, решавање овог проблема је реално, с обзиром да у оквиру преговарачког процеса већ постоји успостављен правни и институционални оквир за дијалог који је потребно оснажити и применити у пракси. Поједине организације цивилног друштва, које координишу радом преговарачких група за економска поглавља већ имају богато искуство које се може поделити, што представља солидну полазну основу.

Циљеви јавног заговарања

Циљ јавног заговарања се поставља у почетној фази планирања, како би се постигао договор о томе шта је тачно предмет заговарања и како се може постићи средњорочно или дугорочно, водећи рачуна о томе да ли одабрани циљ доноси стварно решење проблема, што се постиже сталном провером. Стога, циљ (или циљеви) јавног заговарања је **јасно** тематски одређен, временски **дугорочни** резултат у односу на дефинисани проблем, а који настојимо да остваримо као исход јавног заговарања.

Остваривање циљева зависи од капацитета заговарача и ширег социо-политичког окружења у коме се делује. На основу дефинисаних проблема циљеви заговарања које настојимо да постигнемо у дугорочном временском периоду могу бити следећи:

1. Подизање стручних капацитета и заинтересованости организација цивилног друштва да се укључе у рад одабраних радних група НКЕУ, а у циљу заговарања јавних политика из економског аспекта преговарачког процеса и Програма економских реформи (ЕРП);
2. Успостављање праксе структурираног дијалога између доносилаца одлука на националном нивоу и организација цивилног друштва окупљених у НКЕУ и друге заинтересоване јавности о економским поглављима у процесу европских интеграција и креирању и праћењу имплементације реформи из Програма економских реформи (ЕРП);
3. Изградња активне међусекторске коалиције заинтересованих организација цивилног друштва у оквиру НКЕУ које прате економски аспект преговарачког процеса и имплементацију ЕРП-а и дају му активан допринос;
4. Успостављање сталних канала комуникације са релевантним националним и локалним медијима који се баве економским темама и процесом европских интеграција како би грађани имали правовремене и поуздане информације о процесима обухваћеним економским поглављима;

Задачи јавног заговарања

Задатак јавног заговарања јесте специфичан, мерљив, достижан, реалан и релевантан резултат који се настоји постићи као исход процеса заговарања у краћем временском периоду. Задачи у оквиру јавног заговарања треба да буду у функцији остварења задатих средњорочних/дугорочних циљева.

Кроз пример пројекта „Припреми се за учешће – P2P” можемо да видимо како то практично изгледа. У оквиру овог пројекта спроводе се задаци чије успешно окончање доводи до остваривања дугорочних циљева дефинисаних у Водичу:

- Израда предлога практичне политике у виду дискусионих папира и сижеа политика на тему економског аспекта преговарачког процеса како би се створила база аргумената и знања за заговарање;
- Израда извештаја за надгледање имплементације дела реформи из Програма економских реформи (ЕРП);
- Формирање међусекторске радне групе за Програм економских реформи (ЕРП)
- Организација јавних округлих столова са доносиоцима одлука и члановима одабраних радних група Националног конвента о ЕУ у циљу представљања предлога практичне политике и налаза истраживања;
- Организација затворених састанака са доносиоцима одлука на националном нивоу у циљу представљања резултата, давања препорука;
- Одржавање тренинга за организације цивилног друштва за заговарање, истраживање економског аспекта преговарачког процеса и циклус јавне политике;
- Одржавање тренинга за чланове међусекторске радне групе за ЕРП о изради и праћењу имплементације овог документа.

Коалиције за заговарање

Да би јавно заговарање достигло пун капацитет, имало веће шансе за успех, да би се мобилисали већи ресурси и искористили заједнички потенцијали, неопходно је да учествује већи број учесника који деле **заједничке циљеве и вредности акције**. Коалиције се могу стварати са другим организацијама, групама и појединцима у истој или сродној области деловања који раде на националном нивоу (хоризонталне коалиције), а додатно вредност представља и изградња коалиција са локалним актерима (вертикалне коалиције), актерима у региону (регионалне) или Европској унији (међународне).

Потребно је наћи адекватан баланс између преуских коалиција којима често недостају људски и технички капацитети да би оствариле шире друштвено релевантне циљеве и прешироких коалиција које троше превише ресурса на координацију активности унутар коалиције и где се тешко постиже консензус о циљевима и начину деловања.

У односу на циљ који се настоји постићи, коалиције могу бити *ad hoc* коалиције (окупљене око постизања посебних краткорочних циљева) или трајне коалиције (окупљене око постизања дугорочних циљева, као што је Национални конвент о Европској унији).

У оквиру пројекта P2P коалиција за заговарање је окупљена у оквиру радних група НКЕУ за економска поглавља покривена пројектом и Међусекторске радне групе за ЕРП.

Мапирање кључних актера и њихове моћи

Да би заговарање било ефикасно и јасно усмерено, неопходно је спровести анализу актера који имају улогу у решавању проблема који је постављен као предмет заговарања.

Актере које је потребно одредити су они који су погођени проблемом и/или **имају интереса да се проблем реши** (савезници) или који би могли бити **против решавања** проблема (противници), који актери су **неутрални**, а које је могуће придобити за савезнике.

По именовану и позиционирању актера, потребно је одредити и њихову **моћ**, односно утицај на решавање датог проблема или на пружање отпора приликом његовог решавања. Моћ се може дефинисати као способност појединца или групе да остваре интересе чак иако се други томе противе.

Приликом одређивања актера и њихове позиције у структури моћи, да би план заговарања био што делотворнији, неопходно је што прецизније одређивање актера, као што су институције, организационе јединице у оквиру институције, чак и појединаца који могу утицати на решавање проблема или опструирати његово решавање.

Анализа статуса и утицаја актера у економском аспекту преговарачког процеса

С обзиром да економски аспект преговарачког процеса чини већи део преговарачког процеса, што значи да велики број актера директно или индиректно има утицаја на овај процес, за потребе овог Водича изабрали смо само оне који су директно укључени у овај процес. Оно што је важно јесте обратити посебну пажњу на анализу нехомогених актера (нпр. радних група) који се поново састоје из других актера који могу имати различите интересе.

Назив актера	Статус у односу на дефинисани циљ заговарања	Утицај (висок, средњи, ниски)
Државне институције		
Влада Републике Србије	Савезник	Висок
Министарство финансија	Савезник	Висок
Радна група за израду и праћење спровођења ЕРП-а Министарства финансија ¹⁷	Савезник	Висок
Републички секретаријат за јавне политике	Савезник	Висок
Министарство трговине, туризма и телекомуникација	Савезник	Висок
Министарство привреде	Савезник	Висок
Одбор за Европске интеграције Народне скупштине Републике Србије	Неутралан	Висок
Одбор за привреду, регионални развој, трговину, туризам и енергетику Народне скупштине Републике Србије	Неутралан	Средњи
Преговарачки тим за вођење преговора о приступању Србије Европској унији	Савезник	Средњи
Комисија за заштиту конкуренције	Савезник	Средњи
Народна банка Србије	Неутралан	Средњи
Комисија за контролу државне помоћи	Савезник	Средњи
Пореска управа	Савезник	Средњи
Управа царине	Савезник	Низак
Организације цивилног друштва/Пословна удружења		
Национални конвент о Европској унији	Савезник	Висок
Међусекторска радна група за Програм економских реформи НКЕУ	Савезник	Низак – средњи
Организације цивилног друштва које се баве економским поглављима у НКЕУ	Савезник	Низак
Привредна комора	Савезник	Висок
Унија послодаваца Србије	Савезник	Низак
Привредне коморе највећих трговинских партнера (Италија, Немачка, Сједињене Америчке Државе)	Савезник	Средњи
Организације цивилног друштва за заштиту потрошача	Савезник	Низак
Институти и факултети који се баве истраживањем економских политика	Савезник	Низак

17 Чланови су предстваници следећих институција: Кабинет председника Владе, Министарство финансија, Републички секретаријат за јавне политике, Министарство привреде, Министарство трговине, туризма и телекомуникација, Министарство државне управе и локалне самоуправе, Министарство правде, Министарство за европске интеграције, Министарство здравља, Министарство просвете, науке и технолошког развоја, Министарство пољопривреде, шумарства и водопривреде, Министарство заштите животне средине, Министарство рударства и енергетике, Министарство за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, Министарство грађевинарства, саобраћаја и инфраструктуре, Министарство омладине и спорта, Министарство одбране, Министарство културе и информисања, Министарство спољних послова, Кабинет министра без портфеља задужен за регионални развој и рад јавних предузећа, Кабинет министра без портфеља задужен за иновације и технолошки развој, Народна банка Србије, Републички завод за статистику, Републички геодетски завод, Национална служба за запошљавање, Тим за социјално укључивање и смањење сиромаштва, Управа за јавне набавке, Канцеларија за информационе технологије и електронску управу, Комисија за контролу државне помоћи.

Медији		
Јавни сервис	Неутралан	Висок
Друге телевизије са националном покривеношћу	Неутралан – противник	Висок
Кабловске телевизије	Неутралан	Средњи
Дневне новине	Неутралан	Висок
Таблоиди	Противник	Средњи – Висок
Недељници	Савезник	Низак – средњи
Онлајн портали у области економије и европских интеграција	Савезник	Низак
Институције Европске уније		
Делегација Европске уније у Србији	Савезник	Висок
Генерални директорати Европске комисије ¹⁸	Савезник	Висок
Одбори Европског парламента ¹⁹	Савезник	Висок
Савет за економско-финансијске послове (ECOFIN)	Савезник	Висок

Циљна публика

Циљеви постављени у кампањи заговарања постижу се кроз вршење притиска или убеђивање доносилаца одлука да предузму радње које су сагласне са циљем заговарања. Да би се циљеви постигли, потребно је одредити **циљну публику**, односно институције, групе и појединце чије деловање настојимо да изменимо, односно да их усмеримо ка доношењу одлука и политика које иду у корист остваривању постављеног циља. Циљним групама се обраћамо производима који садрже поруке поткрепљене доказима (као што су истраживања, публикације, промотивни материјал, итд.).

Циљну публику можемо поделити на **примарну циљну публику**, или оне актере који доносе одлуке, и **секундарну циљну публику**, или оне актере који могу утицати на актере који директно доносе одлуке.

¹⁸ Генерални директорат Европске комисије за конкуренцију – DG COMP, Генерални директорат за економију и финансије – DG ECFIN, Генерални директорат за суседство и преговоре о проширењу – DG NEAR, Генерални директорат за здравље и безбедност хране – DG SANTE, Генерални директорат за унутрашње тржиште, индустрију, предузетништво и мала и средња предузећа – DG Grow, Генерални директорат за правду и потрошаче – DG Just, Генерални директорат за опорезивање и царинску унију – DG TAXUD, Генерални директорат за трговину – DG Trade.

¹⁹ Одбор за спољне послове – AFET, Одбор за унутрашње тржиште и заштиту права потрошача – IMCO, Одбор за индустрију, истраживање и енергију – ITRE, Одбор за економске и монетарне послове – ECON, Одбор за запошљавање и социјалну политику – EMPL, Одбор за животну средину, јавно здравље и безбедност хране – ENVI.

Код заговарања економских политика у области европских интеграција **примарну циљну публику** чине:

- Надлежне институције Републике Србије на националном нивоу
- Надлежне институције Европске уније

док **секундарну циљну публику** чине:

- Привредна заједница у Србији
- Донаторска заједница
- Медији (локални и национални)
- Организације цивилног друштва
- Академска заједница
- Грађани и грађанке Републике Србије

Комуникација и креирање поруке

У међународним оквирима и приступима, комуникација се сматра „кључном стратегијом за повећање утицаја налаза цивилног друштва у јавним политикама”.²⁰

Саопштавање интереса и ставова циљној публици и кључним актерима у виду поруке има за циљ да их убеди да пруже подршку нашем циљу или да делују у правцу његовог решавања. Одређивање кровних и специфичних порука и њихово прилагођавање циљним групама уз одређивање канала и метода комуникације назива се **стратегијом комуникације**. Специфичне поруке морају бити **кратке, јасне, прецизне, једноставне за памћење и убедљивог садржаја**, израженог примереним језиком и у складу са циљном публиком. Поруком се аргументовано дефинише проблем услед којег је и покренута акција јавног заговарања и нуди решење за поменути проблем и мотивише друге да постану активни актери заговарања.

У оквиру пројекта „Припреми се за учешће – P2P” израђена је *Стратегија подизања свести о значају економских аспеката преговарачког процеса (2019 – 2023)*.

Овај документ „пружа принципе, препоруке и практичне смернице о методама које НКЕУ треба да користи у циљу ефективније комуникације економских аспеката преговарачког процеса, кроз доступне канале и употребом погодних средстава како би се благовременим информисањем одабраних актера унапредили њихови капацитети у погледу разумевања критеријума, тока и исхода преговарачког процеса који се тичу економског и финансијског усклађивања са политикама ЕУ”.²¹ Овај документ предвиђа **кровну** или централну поруку и пружа примере **специфичних** порука у комуникацији економских тема у процесу европских интеграција, које могу бити коришћене и у кампањи заговарања, а које су посебно прилагођене свакој од циљних група.

20 Marie Gildemyn, "Towards an Understanding of Civil Society Organisations' Involvement in Monitoring and Evaluation: Unpacking the Accountability and Feedback Function of M&E", Discussion Paper 2011/03, IDPM, стр. 44.

21 Омерагић, А., Цуцкић, Н. и Тодоровић Штипљија, Н. Стратегија подизања свести о значају економских аспеката преговарачког процеса (2019-2023).

- Кровна порука

Јавне политике које проистичу из економских аспекта преговарачког процеса су од изузетне важности за живот грађана и привреду једне земље. Ове политике имају утицај на свакодневни живот грађана и грађанки, као и на процес преговора, па је важно да цивилно друштво, кроз НКЕУ, буде активно укључено у доношење одлука о овим аспектима, а медији оспособљени да о томе адекватно и аналитички извештавају.

- Примери специфичних порука:

Доносиоцима одлука

1. Сугестије НКЕУ у преговарачком процесу подижу квалитет и брзину спровођења реформи.
2. Ниједна група нема монопол ни над једним аспектом преговарачког процеса који је инклузиван и власништво свих грађанки и грађана Србије.
3. Напредак у економским аспектима преговарачког процеса зависи од напора саме државе кандидата, за разлику од политичких аспеката, који су често подложни арбитрарној оцени држава чланица и унутрашње динамике ЕУ.

Привреди

1. Приступање ЕУ има позитиван ефекат на пословно окружење јер осигурава фер конкуренцију, већу заштиту права и чини доступним знатно веће тржиште производа и услуга.
2. Већа укљученост у економске аспекте преговарачког процеса значи боље представљање сопствених интереса.

Грађанима

1. Приступање ЕУ има позитиван утицај на свакодневни живот јер осигурава већи квалитет и безбедност производа и услуга, већи степен заштите права потрошача и већи избор и доступност информација о производима и услугама.
1. Економске реформе су нужне за приближавање животном стандарду грађана ЕУ, а зависе једино од воље институција и грађана да реформе подржи и спроведе.
2. Информисаност о економским аспектима преговарачког процеса доприноси бољој припремљености на промене које ће наступити у процесу приступања ЕУ.

Канали и тактике комуникације

Како би се постарали да прецизно креирана порука стигне до циљане публике, неопходно је да се та порука комуницира кроз одговарајуће канале. Избор канала и тактика комуникације подразумева избор алата, начина и платформи за преношење кровних и специфичних порука у циљу постизања унапред дефинисаних циљева. Њихов избор треба да зависи првенствено од средстава која стоје на располагању носиоцима активности заговарања.

Потенцијални канали и методи комуникације су следећи:

- **Објављивање предлога практичних политика на сајтовима и друштвеним мрежама**

Ови канали комуникације захтевају најмање ресурса, с обзиром да већина носилаца заговарања, поседује веб-сајтове и активни су на друштвеним мрежама. У зависности од расположивих средстава могуће и предлоге практичне политике представљати у аудио-визуелним формама, као што су видео анализе, видео прилози, инфо-графици и „Да ли знате?” вињете.

На пример, у оквиру *P2P* пројекта израђено је 5 инфо-графика у виду визуелних приказа налаза који се односе на одређена поглавља, а од значаја су за грађане. На овај начин грађани су информисани о темама, као што су: акцизе, пласирање безбедног производа на тржиште, економске помоћи Владе у ублажавању последица COVID-19 и спољна трговина Србије. Такође, пројектни тим је израдио и 5 „Да ли знате?” вињета које се односе на разлике између конкуренције и конкурентности, професионално кретање унутар Европске уније, државну помоћ у ЕУ, разлике у кинеском и европском „СЕ” знаку и јединствено дигитално тржиште. Циљ „Да ли знате” вињета је да на што једноставнији начин грађанима представи сложене економске теме из процеса европских интеграција. Додатно, урађена су и два видео прилога и анимације на тему заштите потрошачких права и државне помоћи.

Сви израђени производи су промовисани на сајтовима партнерских организација, *European Western Balkans* (EWB) порталу, као и на друштвеним мрежама.

- **Достављање предлога практичне политике електронским путем**

Директно достављање предлога практичне политике на електронске адресе директне и индиректне јавности или у виду newsletter-a је једноставан и ефикасан начин допирања до публике. У том циљу, потребно је на основу урађене анализе актера и циљне публике имати релевантну и ажурирану контакт листу.

- **Саопштења за медије**

Редовно и активно реаговање у виду јасно формулисаних ставова о актуелним питањима у предметној области је ефикасан начин да се утиче на доносиоце одлука и стекне потребна видљивости носилаца заговарања. Важно је да саопштења буду упућена великим новинским агенцијама, како би стигла до примарне и секундарне циљне публике.

- **Подношење иницијатива, петиција, представки и предлога**

Подношење петиције је право гарантовано Уставом Републике Србије. Иако овај облик грађанске партиципације нема форму дефинисану законом, Народна скупштина, односно надлежни одбори Народне скупштине су обавези да разматрају петиције, представке, иницијативе и предлоге. И поред смањења утицаја Народне скупштине на креирање политике у Србији, овај вид грађанске партиципације може

скренути пажњу одређеног броја посланика. Такође, све масовнијом употребом интернета и друштвених мрежа, употреба онлајн петиција може стићи директно до грађана и привући пажњу медија на одређени проблем.

- **Писани интервјуи, ТВ и радио гостовања**

Пружају прилику да носиоци заговарања дају детаљније објашњење својих ставова и да анализе на основу којих темеље своје аргументе објасне на начин прилагођен шириј публици.

На пример, ради промоције актуелних стања у економским поглављима, истраживања и анализа пројекта, чланови пројектног тима су у више наврата гостовали у емисијама телевизије Н1 и давали изјаве за медије. Тиме је осигурана сарадња са телевизијама и новинским агенцијама.

- **Билатерални састанци са доносиоцима одлука**

Догађаји се користе за размену мишљења, искустава, ставова и информисање о релевантним темама. Обично су затворени за јавност, што омогућава већи степен отворености у размени информација.

На пример, пројектни тим *P2P* пројекта је одржао неколико билатералних састанака са креаторима јавних политика како би их упознали са резултатима истраживања и промовисали формулисане препоруке. Одржани су састанци са представницима Министарства финансија, Министарства трговине, туризма и телекомуникација, Министарства економије и Комисије за контролу државне помоћи. Резултати ових састанака били су прихватање већине израђених препорука пројектног тима, као и подстакнуто интересовање креатора политике да укључе ОЦД у различите процесе политике и узму у обзир њихове улоге.

- **Округли столови**

Ови догађаји се користе за размену мишљења, искуства и међусобног информисања о економским аспектима који су релевантни у процесу преговора Србије и Европске уније. Округли столови могу се користити и за представљање коначних анализа или нацрта анализа у циљу добијања додатних сугестија пре објављивања.

У оквиру *P2P* пројекта, организовано је седам округлих столова на тему економских поглавља у процесу преговора о приступању ЕУ. Округли столови су коришћени за представљање предлога и сужења јавних политика које покривају одређена економска поглавља. Такође, *P2P* пројекат је користио округле столове како би се постигла квалитетна и отворенија дискусија о положају ОЦД и њиховом активном учешћу у процесу преговора.

- **Организација инфо дана на локалу**

Инфо дани пружају могућност да се грађанима и организацијама цивилног друштва у локалним срединама понуди више информација о активностима заговарања, као

и да се придобију за циљеве заговарања и на тај начин изгради коалициона мрежа која обухвата, како национални, тако и локални ниво.

P2P пројекат је организовао 4 дискусије на локалу: Нови Сад, Крагујевац, Ниш (два пута) и у плану је и Вршац. Главна тема и циљ дискусија је био значај укључивања организација цивилног друштва у економске теме преговора о приступању ЕУ. Овим путем је различитим ОЦД представљен НКЕУ као главна платформа за дијалог цивилног друштва и Владе о економским темама, као и актуелна стања у економским поглављима и изазови који очекују Србију у будућности.

- **Догађаји са медијима**

Овакве врсте догађаја се користе за међусобно упознавање медија, ОЦД-а и чланова радних група НКЕУ и успостављање сарадње и канала комуникације у неформалној атмосфери.

У оквиру пројекта *P2P* пројектни тим је у више наврата организовао радионице, као и доручке за медије у циљу подизања свести о актуелним економским темама у процесу преговора, адекватног информисања, као и успостављања сарадње са већим бројем медија. Тако је организован доручак са медијима на тему спољнотрговинских споразума Србије, користима од истих и променама које ће уследити приступање Србије ЕУ. Такође, организован је и доручак са медијима приликом којег је учесницима представљен Програм економских реформи, односно трасирање стратешког правца макроекономских одлука Републике Србије.

- **Конференције / трибине**

Конференције се организују у циљу допирања до најшире јавности и медија, окупљања доносилаца одлука, заинтересованих страна и шире публике на једном месту, како би се представили неки значајни резултати и све стране могле да се информишу и дискутују о економским аспектима у процесу приступања уз активно укључивање публике и присуство медија.

- **Радионице / тренинзи за организације цивилног друштва**

Радионице / тренинзи се организују са циљем подизања капацитета организација цивилног друштва да прате, анализирају и тиме јачају коалицију за заговарање економских тема у процесу европских интеграција.

- **Уличне акције**

Овај канал се може користити за комуницирање тема које су од непосредног значаја за грађане и захтева развијену коалициону мрежу за заговарање на локалном нивоу, односно савез са локалним активистима и организацијама.

Ресурси за заговарања

Све активности заговарања морају бити подржане адекватним, пажљиво распоређеним људским капацитетима и материјалним ресурсима.

Да би заговарање било успешно, потребно је обезбедити:

- Адекватан број обучених људи;
- Адекватне материјалне услове за рад (просторије, рачунари) и
- Финансијска средства за спровођење планираних активности.

У досадашњем процесу европских интеграција, где се цивилно друштво показало као један од најзначајнијих покретача промена и снага која одржава европске интеграције актуелним и даје значајни допринос њиховом унапређењу, веома значајна улога припадала је донаторској заједници. Без њихове материјалне помоћи, веома је тешко да би цивилно друштво могло да се ангажује у једнаком обиму као што је то случај сада.

Због тога је потребно пажљиво пратити могућности за финансирање које нуде донатори којима је на агенди демократизација и транзиција Србије и региона у складу са агендом процеса приступања Србије Европској унији. Ово се, пре свега, односи на програме финансирања Европске комисије, друге међународне организације и институције, билатералне донаторе, као што су Сједињене Америчке Државе и Немачка, али и могућности за финансирање које нуди Република Србија.

Треба користити све могуће прилике како би се потенцијалним донаторима указало на потребу за одржањем постојећег нивоа финансирања, као и на недостатке у финансирању области које су од значаја за европске интеграције Србије и представљају ствари од општег интереса.

Неке од организација цивилног друштва нуде алатке за праћење извора финансирања, као што је Водич кроз потенцијалне изворе финансирања²² организације Грађанске иницијативе, Трансформатор²³ Београдске отворене школе или страница на друштвеној мрежи Фејсбук под називом „Календар донатора”²⁴ или календар јавних конкурса Канцеларије за сарадњу са цивилним друштвом.²⁵

22 Водич кроз потенцијалне изворе финансирања, Грађанске иницијативе, доступно на <https://vodic.gradjanske.org/>, приступљено: 24.7.2020.

23 Трансформатор, Београдска отворена школа, доступно на <https://transformator.bos.rs/kalendar/>, приступљено: 24.7.2020.

24 Неформална група на друштвеној мрежи фејсбук, Календар донатора, доступно на: <https://www.facebook.com/groups/1509000356056733/>, приступљено: 24.7.2020.

25 Календар јавних конкурса, Канцеларија за сарадњу са цивилним друштвом, доступно на: <https://konkursi.civilnodrustvo.gov.rs/naslovnna>, приступљено: 24.7.2020.

ПРАЋЕЊЕ И ЕВАЛУАЦИЈА

Праћење је процес који се одвија током трајања кампање заговарања, како би се осигурало константно и редовно праћење ефеката предузетих активности и ефикасно и брзо прилагодило на новонастале ситуације које нису биле у плану рада. С друге стране, евалуација је систематичан и објективан преглед кампање заговарања и њене структуре, примене и релевантних исхода. Сврха евалуације је да утврди важност и испуњење циљева, ефикасности и одрживости пројекта. Процена треба да садржи валидне и поуздане информације како би се омогућило коришћење искуства стеченог приликом процеса заговарања.

У табели испод приказани су предложени начини праћења и евалуације жељених исхода кроз индикаторе успеха, извора верификације индикатора, као и временског оквира:

Жељени исходи	Индикатор успеха	Извори верификације индикатора	Временски оквир
Подизање стручних капацитета и заинтересованости ОЦД да се укључе у рад одабраних радних група НКЕУ, у циљу заговарања јавних политика из економског аспекта преговарачког процеса и Програма економских реформи (ЕРП);	• Број новоукључених ОЦД у рад одабраних РГ НКЕУ (мин. 10 у првој години; 25 кроз две године) • Број иницијатива за заговарање јавних политика из економског аспекта преговарачког процеса и ЕРП-а (мин. 10 на крају прве године; 15 кроз две године)	• Извештаји НКЕУ о раду • Извештаји са НКЕУ радних група • Листе учесника • Списак чланова радних група	Годишње
Успостављање праксе структурираног дијалога између доносилаца одлука на националном нивоу и организација цивилног друштва окупљених у НКЕУ и друге заинтересоване јавности о економским поглављима у процесу европских интеграција и креирању и праћењу имплементације реформи из Програма економских реформи (ЕРП);	• Број активности (састанака, округлих столова, седница, итд.) које укључују доносиоце одлука и ОЦД на теме економских преговарачких поглавља и ЕРП-а (мин. 6 на крају прве године; 12 кроз две године)	• Записници са састанака • Листе учесника • Анализа садржаја активности доносилаца одлука како би се утврдила активна сарадња са ОЦД у процесу јавног заговарања	Годишње
Изградња активне међусекторске коалиције заинтересованих организација цивилног друштва у оквиру НКЕУ која прати економски аспект преговарачког процеса и имплементацију ЕРП-а и даје му активан допринос	• Број састанака међусекторске коалиције (мин. 4 на крају прве године; 8 кроз две године) • Број усвојених предлога (минимум 10 на крају прве године; 20 кроз две године) • Број саопштења за јавност на релевантне економске теме (минимум 4 на крају прве године; 8 кроз две године)	• Записници са састанака • Листе учесника • Извештај НКЕУ о усвојеним предлозима	Годишње
Успостављање сталних канала комуникације са релевантним националним и локалним медијима који се баве економским темама и процесом европских интеграција како би грађани имали правовремене и поуздане информације о процесима обухваћеним економским поглављима	• Број чланака у којима се појављују економске теме у контексту процеса приступања Србије ЕУ (15) • Број интервјуа са члановима ОЦД који се баве економским темама (минимум 5 интервјуа у првој години) • Број радио и ТВ гостовања чланова ОЦД који се баве економским темама (минимум 5 у првој години) • Број коментара и/или ауторских текстова чланова ОЦД који се баве економским темама у медијима (минимум 15 у првој години)	• Прес-клипинг извештаји • Уписне листе са догађаја, конференција, округлих столова	Месечно

